

MARIBORSKI DELAVEC

Političen list.

Naročnina znaša:

Z dostavljanjem na dom ali po pošti K 5'50 mesečno.
četrtletno K 16'50.
Če si pride naročnik sam v upravništvo po list: Mesečno K 5'—, — inserati po dogovoru.

List izhaja vsak delavnik po 5. uri popoldne z datumom drugega dne.

Posamezna številka stane 30 vin.

Uredništvo in uprava:

Narodni dom (vhod iz Kopališke ulice)

Telefon št. 242.

Jugoslovanska mučenika.

Domovina je bila ogrožena, do polovice jo je zasedel Turek, drugo polovico je vladal Nemec. In Nemec je paktiral s Turkom, ker se je bal, da ako se otresesta Hrvaška in Ogrska turškega jarma, se bo obrnil meč proti Dunaju in habsburški dinastiji. Pa ravno ta brezvestnost je slabo vez med narodom in dinastijo do konca uničila.

Tedaj je pričel na skrivnem svoj boj za svobodo domovine ban Peter Zrinski. Pozneje se mu je pridružil knez Krsto Frankopan. Plemenita je bila volja in velika je bila moč — a prišla je izdaja in načrt se je ponesrečil. Padla sta oba kot žrtvi v borbi za svobodo in domovina je ostala neodrešena. V tujini so počivale mučeniške kosti, v domovini pa je živel duh Zrinskih in Frankopanov skozi vsa stoletja in je vspodbujal k upor.

Kdor je živel med Hrvati, ve, kaj pomeni našim bratom spomin na Petra Zrinskega in Krsto Frankopana. V njihovi grozni obsodbi so gledali svojo lastno obsodbo, svoje lastno gorje. In leto za letom jim je ponavljal 30. april Petrove besede:

„Viruj Nimcu, da znaš, kao suncu zimsku!“

Imena Šubičev, Zrinskih in knezov Frankopanov omenja hrvaška zgodovina že v doli domačih kraljev. Prvi Zrinski, o katerem se

ve, je bil Budislav, „posteljnik in župan komornik“ na dvoru kralja Zvominira leta 1066. Njegovi potomci so bili nasledni župani, knezi posameznih mest, bani hrvaški, bosanski, primorski ter bani čez vso Hrvaško. Imeli so mnogo graščin in razpolagali so z lastno vojsko. Za časa turških vpadov so se hrabro borili proti Turkom in z njimi tudi dostikrat knezi Frankopani, ki so uživali med svojim narodom enak ugled ter zavzemali v teku časa Zrinskim enakopravna mesta.

Pa tudi vedi in umetnosti sta posvetila slavna rodova veliko pozornosti. Tako je ustanovil sin sigetskega junaka Nikole Šubića Zrinskega Juraj Zrinski v Nedelišču pri Čakovcu prvo hrvaško tiskarno okoli leta 1570. Med Frankopani je bilo več pesnikov, pisateljev in govornikov. Okoli leta 1646 je ustanovil Nikola Frankopan glasom svojega testamenta v Bosiljevu šolo za „obrazovanje ondješnjih siromašnih ljudi“. In tudi oba nesrečna poslednja zastopnika teh sloviti rodov sta bila hrvaška pesnika in pisatelja.

Vnuk Nikole Sigetskega hrabri ban Juraj Zrinski je sodeloval v 30 letni vojni ter umrl v tujini v mladostni dobi 28 let baje kot žrtva Walleinsteinove zavisti. Zapustil je dva nedolletna sina Nikolu in Petra Zrinskega.

V vzgoji prepuščena bližnjemu sorodniku, sta odrasla na graščinah Čakovcu in Ozlju, obdana od trofej in spominov na Zrinsko slavo.

slavije, zavzemata najodličnejše mesto grofa Peter Zrinski in Franjo Krsto Frankopan, kojih zemeljske ostanke prepeljejo te dni iz Wiener-Neustadta v Zagreb. Zrinski in Frankopan sta bila potomca najslavnejših hrvatskih plemenitih rodbin, rodbin, ki so si stekle največje zasluge za ohranitev avstrijsko-nemške države, obenem pa tudi za politični in kulturni razvoj njunega naroda hrvatskega. Povsod, kjer je bilo treba braniti domovino, zlasti proti Turkom, povsod tam nahajamo imena Zrinskih in Frankopanov. Človek bi mislil, da se bo takih mož država, za katero so se borili, s hvaležnostjo spominjala, a bilo je drugače, kajti stara Avstrija ni imela nikdar smisla za početje ljudi, ki niso bili — Nemci. Tako se je godilo tudi Petru Zrinskemu in njegovemu svaku Franju Krstu Frankopanskemu. Njiju zgodovina nas popelje v one čase, ko je vladal v Nemčiji in Avstriji cesar Leopold I. (1657—1705), v čase, ko je po dolgih desetletjih prvič jel bledeti svetli mesec turške oblasti. Tedaj sta zavzemala Peter Zrinski in Franjo Krsto Frankopan med hrvatskimi in ogrskimi junaki prvo mesto. Kadar so prekoračili Turki naše meje, vedno sta bila prva med borilci zoper nje. A tudi na svojo roko sta udarjala preko mej in žela sicer po celem svetu najvišje priznanje — ne pa na Dunaju na cesarskem dvoru. Tu je bila slava odličnih borilcev glupim cesarskim svetnikom neprijetna, če-

že v najnežnji dobi sta bila dostikrat priče vojnih grozot in turške sramote.

Kot mladeniča sta prišla v Gradec k jezuitom, kjer sta posvetila 4 leta humanističnem študiju. Dve leti sta študirala retoriko v Nagy Szombatu ter vsopolnila svoj študij s potoivanjem v Italijo. Tam sta si prilastila nove inicijative v ljubezni do vede in umetnosti.

Vrnivši se v domovino, sta se borila že prvo leto proti Turkom. Od slej zanaprej jima je bilo vse življenje borba. Petra Zrinskega je v vseh njegovih stremljenjih zvesto podpirala njegova krasna in umna žena slavna Katarina Frankopan, polusestra Petrovega poznejšega zaveznika, pesnika kneza Krste Frankopana.

Na kraljev poziv sta se udeležila oba brata 30 letne vojne. V priznanje zasluge je bil imenovan Nikola Zrinski za generala hrvaških čet, Peter pa za kapitana Žumberačkih uskokov. Pozneje je podelil kralj Ferdinand III. 28 letnem Nikoli Zrinskemu bansko čast. Vsled pravičnosti si je pridobil novi ban ljubezen svojega in ogrskega ljudstva in spoštovanje drugih narodov. V bojih zoper Turke ga je spremljala sreča.

Njegovo in Petrovo ime je bilo v strah polumesecu, Petru je bila že domovina preozka — kot zaveznik benečanov se je bojeval v Kandiji proti Turkom. Tega mu pa niso na Dunaju odobrili in to je dalo povod k nesporazumu med njim in vlado. Po zmagi pri

stokrat so ju tožili celo nepokorščine, celo veleizdajstva, in le z novimi odlikovanji v boju so se rešili Zrinski preganjanju.

Tako je bilo tudi 1664. l., ko je avstrijski vojskovodja grof Montecuccoli premagal Turke v bitki pri Sv. Gothardu na štajerski meji. Bila je to sijajna zmaga, ki je dajala krščanskemu svetu nado, da bodo po dolgem času vrgli Turke iz Ogrske, a mir, ki ga je sklenil cesar v Vašvaru, je bil za Avstrijo naravnost sramoten, kajti vzlic porazu so obdržali Turki vso prej osvojeno zemljo v svojih rokah, še več, Avstrija jim je plačala celo visoko vojno odškodnino. Vse to je bilo sklenjeno brez vsakega dovoljenja ogrskih in hrvatskih saborov, ki jima je bila po zakonih pravica sodelovati pri sklepih, ki so se tikale njihove zemlje. Ves svet je bil presenečen spricho takega miru, med ogrskimi in hrvaškimi plemiči pa je kar vrelo nejevolje.

S tem mirom pa se je zapletla v neprijeten položaj Avstrija tudi napram Franciji, ki ji je vladal takrat solnični kralj Ludo-vik XIV. Le-ta je opravičeno osupel nad vašvarskim mirom, ki si ga je mogel razlagati le na ta način, da Leopold hoče doseči z mirom s Turki proste roke proti njemu samemu. Nič ni torej čudnega, če so se spricho teh razmer naše vezi med ogrsko-hrvatskim plemstvom ter med Francozi. Prvo tako zvezo je osnoval Petrov brat ban Nikola Zrinski. Njemu so se pridružili velikaši

Gloire aux Heros.

Gloire à Pierre Zrinski le ban,

Gloire à son compagnon Francopan; hissez l'étendard!

La nation, tout entière, désormais libre, s'incline devant vous, elle vit maintenant vos rêves.

Que le printemps répande sa beauté en guirlandes fleuries sur vos dépouilles, pendant que devant vous défile la nation, à l'épée libérée.

Dormez tranquillement,

dormez chez nous, Héros.

Que le ciel soit témoin de notre amour ardent.

Quand l'étranger voudra dépasser notre seuil, que devant lui, blanc, bleu, rouge, notre drapeau,

le Symbole de notre foi se dresse, et que notre ennemi épouvanté ressente une terreur diabolique.

Zadnji Zrinski in Frankopan.

Med mnogobrojnimi mučeniki, ki so položili svoje življenje na oltar domovine Jugo-

Visibabi so ga pa vendar imenovali kapetanom ogulinskim, senjskim ni vsega Primorja.

V tistih letih so se smeli Ogri in Hrvati le bojevati, če jih je Turek napadel. Turka napasti niso smeli. Tak je bil ukaz z Dunaja.

To stanje se in več moglo držati, Turki so vedno bolj pogosto napadali in Hrvati so se z pomnoženim ogorčenjem branili pod vodstvom Zrinskih in ostalega domačega plemstva. Slednjič se je obrnil turek Ahmed Köprülü z veliko vojsko proti Avstriji. Najprej je razrušil Zrinskih grad Novi Zrin, ki mu ga je grof Montecuccoli brez boja izročil. Nato so pa premagale Köprü-pašu avstrijske čete pomnožene s francosko vojsko v slavni zmagi pri Sv. Gotthardu. Med tem, ko se je veselil krščanski svet velike zmage, je sklenil v vseopće razočaranje tedajni cesar Leopold I. s Turki sramotni Vašvarski mir, ki je zagotovil Turkom skoz 20 let prosto roko. Kar so Turki osvojili v preteklih 3 letih, je ostalo njim. — Novi Zrin se ni več smel pozidati.

Ogorčenje med krščanstvom je bilo veliko, grozno pa med Hrvati in Ogri. V zdvojnosti je iskal hrvaški ban na tihem zaveznike v tujih državah ter se predysem obrnil na tisto, ki je bila tudi z Vašvarskim mirom užaljena, na Francosko. In Ludovik XIV., tajni sovražnik Habsburžanov, jim je obljubljal pomoči, pričakovanje od ogrske vstaje za se koristi.

Nezadovoljno ogrsko plemstvo se je združilo v »Ligi« ter se s tajnimi prisegami medsebojno zvezalo. Predvsem so sklenili na dunajski konferenci protestirati proti Vasvarski pogodbi. Te konference se bi bil moral udeležiti ban Nikola Zrinski, pa dva dni pred odhodom na Dunaj ga je zadela smrt na lovu. Zgodovina je zapisala, da ga je do smrti ranil »repar«, a narod je govoril, da ga je umoril Dunaj.

Po njegovi smrti je postal Peter ban Hrvaške. Vodstvo svoje domovine je dobil v roke v najtežjih časih.

Hrvaško pravo so kršili v enomer avstrijski ministri in avstrijsko vojaštvo ter bana žalili in zoperstavliali. Zastonj je hodil prosit ban Peter pomoči k svojemu kralju.

Proti banovi volji si je iskala Ogrska »Liga« ponovno v Turkih zaveznike zoper Avstrijo. Načrt jim je vedno izpodletel, od konfidentov pa je bil Dunaj o korakih Ogrov natančno obveščen.

Peter Zrinski pa je sprva pričakoval rešitev od Francije. Obračal se je na kralja Ludovika, ki ga je pa le slabo gmotno podpiral ter vstajo

v svoje namene zavlačeval. Obrnil se je tudi na poljsko vlado pa s slabo srečo. V tem času je našel ban vnetega somišljenika in sobojevnika v svojem mlajšem svaku knezu Franu Krstu Frankopan. Odslej je vezala do smrti oba zarotnika ista usoda.

Z rešitvijo španskega vprašanja si je zagigural Ludovik XIV. uresničenje svojih stremenj. Sedaj ni več rabil Hrvatov in Ogrov in njihove vstaje. Prekinil je z njimi zveze svetujoč banu Petru naj bo zvest svojemu kralju. V zadregi se je obrnil ban zopet na Dunaj, ne sluteč nič slabega. Vlada pa je bila od odličnih članov madžarske lige o vsem podučena.

Zaupanje si je hotel pridobiti Zrinski s tem, da je razkril dunajskim ministrom tajne ugovore, ki jih je gojil v zadnjem času s pomočjo odličnega turškega ujetnika s Carigradom. V te navidezne pogovore se je spuščal, da prepriča Dunaj o turski nezanesljivosti. A vse prizadevanje ni banu pomagalo — Dunaj mu ni več zaupal in mu je pri vsaki priliki nasprotoval.

V teh grozilih časih, ko mu je kršila avstrija vsa prava — Francija in Poljska odrekla pomoč — mu je stavil Carigrad sijajne pogoje. Tedaj je v zdvojnosti poklical Turke na pomoč, hoteč mogoče na ta način spametovati Avstrijo. On sam in Frankopan sta v domovini zbirala čete, da zasedeta Kranjsko in Štajersko.

V usodnem trenutku pa mu je vendar bilo težko nastopit pred svetom kot očit zaveznik svojega najhujšega sovražnika. V veliki zdvojnosti se je še enkrat obrnil na Dunaj — najprej je stavil Avstriji pravne pogoje — ko pa jih niso vpoštevali, je prosil zgolj milosti ter poslal kot jamstvo resnih namenov edinega sina Ivana na Dunaj.

A vlada je zahtevala, da prideta Zrinski in Frankopan osebno na Dunaj prosit pomiloščenja. Ne sluteč izdajstva — sta se podala oba nesrečna junaka na to trnjevo pot. Sledila pa je prevara. Doma so jih posestva zaplenili — Petrovo ženo in otroke zaprli — ter jih izpostavljali groznem trpljenju — oba hrvaška mogočnika so pa vrgli v ječo ter vložili pravdo zoper nje. Ta pravda je trajala leto dni. Zastonj sta priznavala in se zagovarjala — Dunaj jih je hotel uničiti in dunajsko sodišče sicer nekompetentno za ogrske in hrvaške državljane jih je obsodilo na smrt. — 30. aprila 1671 sta bila oba na dvorišču mestne orožarne Dunaj. Novega mesta obglavljena.

Leta 1673. je umrla v ječi v graškem Schloss-

domovine; zatekel se je s prošnjami k Poljakom in Benečanom, a povsod brezuspešno. Tedaj je posegel po zadnjem sredstvu: poslal je svojega poslanika k turškemu sultanu, češ da naj zavlada na Ogrski in Hrvaški, a tako, da ohranita obe deželi popolno svobodo in da jima vladajo kot sultanovi namestniki Zrinski.

Pri avdijenci, v kateri je sprejel sultan Petrovega poslanika, ni bilo turškega vezirja Köprülüja, pač pa sta bila dva Grka kot tolmača navzoča. Petrov poslanik je imel utis, da je sultan sprejel načrt in je stvar tudi tako poročal svojemu gospodarju, a v resnici vsled Köprülüjeve prepovedi porta ni sprejela Petrove ponudbe. Poydarjati moramo tu izrecno, da je Peter storil ta obupni korak le zaradi tega, ker je vedel, da stem obvaruje domovino še hujše nesreče, namreč popolnega podjarmljenja Ogrske in Hrvaške po Turkih. Voil je torej izmed dveh manjše zlo.

Zgoraj omenjena Grka pa sta poročila o poteku avdijence avstrijskemu poslaniku, ta pa dunajskemu dvoru. Baš v času, ko sta Zrinski in Frankopan pričela z vstajo, je vdrla cesarska vojska v Medimurje. Peter in Franjo sta takoj uvidela, da je vse izgubljeno. Hitela sta

bergu po grozilih mukah nesrečna Katarina Zrinska. Trideset let pozneje je rešila tam smrt poslednjega Zrinskega, Ivana — sina Petrovega — dvajsetletne ječe.

Sled Katarininem in Ivanovem grobu je čas zamel, ohranjena sta pa ostala grobova Petra Zrinskega in Krste Frankopana. Za kraljevske čast rojena sta padla oba junaka v boju za svobodo kot suženj Avstrije. V tujini sta počivala, a danes, ko je uresničen njihov veliki sen o svobodi, se vračata. Zvestoba, ki so jo jima prisegla Hrvati pred dvemi stoletji in pol, živi še danes okrepčana v skušnjah in trpljenju. In to zvestobo delita z Hrvati ob sarkofagu velikih predbojnikov brata Slovenec in Srb.

Političen pregled.

Jadransko vprašanje. Lucern, 24. aprila. Ob 12. uri 16 minut popoldne. Nemški delegati pridejo v ponedeljek v Versailles. Pariško časopisje vidi v končnem odpotovanju Brockdorffa znak, da se bodo Nemci po parlamentiranju vendar udali. Po švicarskih informacijah bi mogel pristaviti: »Če prineso svojemu ljudstvu saj na videz nekakšnih koncesij.« V jadranskem vprašanju je položaj do včeraj zvečer bil stacionaren. Za spremembo je za Wilsonom tudi Orlando zapustil nadaljna posvetovanja in izjavil, da je na koncu svojih koncesij. Od odbora četvorice sta preostala torej samo še Lloyd George in Clemenceau. Ta dva sta se te dni še privatno nekočkrat razgovarjala z Orlandom. Wilson dopušča Italiji največ en majhen otok pred Dalmacijo ali pa nevtraliziranje Zadra. Nekateri upajo, da pripravijo Italijo h koncesijam Jugoslaviji s tem, da jej priznajo mejo na Brennerju. Laško časopisje je strašno razburjeno in grozi z revanžo in s prekinjenjem diplomatskih odnosov. Činjenica je, da hočejo sedaj zavezniki resno priskočiti Jugoslaviji na pomoč. Amerika je sedaj absolutno za to, da se Reka prizna nam. Ko je predlagani kompromis (Reka-Sušak) propadel, ker ga ni hotela sprejeti niti Italija niti Jugoslavija, je Anglija v vprašanju Reke in Dalmacije popolnoma na strani Jugoslavije. Tudi Francija se nam vedno bolj približuje. — Sedaj stojimo bolje, nego kadarkoli. — Besedilo preliminarne miru se bo objavilo v ponedeljek.

Čehi in Rumuni zasedajo Mažarsko. LDU. Budimpešta, 24. aprila. (DKU.) Ogrski kor. urad javlja: Dne 25. t. m. so Romuni nadaljevali prodiranje posebno proti južnemu krilu vzhodne armade. Po zadnjih poročilih so stali na črti Kirtösz-Sarkad ob Sebes-Körösu-Komadi-Debrečin-Mateszalka. Od Debrečina je prodirala samo romunska konjenica. Posebno hrabro so se dižali Sikulci, ki so sovjetski vladi zvesti in ki po večdnevni krvavih bojih še vedno vztrajajo pred Mateszalko v nepo-

na Dunaj, zaupajoč v cesarjevo milost ter v zavest, da sta delovala le iz ljubezni do domovine. Pa kakor se je že marsikdo izmed Jugoslovancev motil, ki je računal na sočutje in previdnost avstrijskih birokratov, tako se je zgodilo tudi Zrinskemu in Frankopan. Takoj po prihodu na Dunaj so ju zaprli in odvedli pozneje v Wiener Neustadt. Posebej za to sestavljeno sodišče ju je obsodilo na smrt, ki se naj izvrši tako, da jima odsekajo najprej desnici, potem pa glavi. Med razlogi, ki so bili v obsodbi, je za nas najzanimivejša točka, da sta hotela napraviti Hrvaško, Slavonijo in Dalmacijo za nezavisno državo. Udana v svojo osodo sta stopila dne 30. aprila 1671 na morišče. Pri cesarju sta dosegla le toliko milosti, da jima niso odsekali desnic. Enako je umrl tudi grof Erazem Tattenbach v Gradcu; grof Katarina Zrinska so zaprli na gradu v Gradcu, kjer je umrla v najhujši bedi 1673.

Tako sta končala najslavnejša rodovca Hrvatov, rod Zrinskih in Frankopancev, ki ju smemo prištevati med prvooritelje za našo milo jugoslovansko domovino. Vredna sta, da se ob povratku zemeljskih ostankov zažujih njihovih zaštopnikov s spoštovanjem spominja ves naš troedini narod. Prof. M. Pirc.

Wesselenyi, palatin ogrski, Nádasdy, državni sodnik ogrski, Peter Zrinski, Franjo Krsto Frankopan in Petrov zet Rákoczy. Petrova žena grofica Katarina Frankopanska je posredovala po francoskem poslaniku v Benetkah, da je dobil francoski kralj ponudbo: naj prevzame vlado na Ogrskem in Hrvaškem. Med dolgotrajnimi pogajanjimi je umrl ban Nikola Zrinski, ranjen na lovu od divjega merjasca, v bližini svojega gradu v Čakovcu. Sedaj je prevzel vso akcijo v roke Peter Zrinski. Pridobil je v zvezo tudi upravitelja Štajerske, grofa Erazma Tattenbacha, čigar podložniki so bili po ogromni večini Slovenci. Tako torej vidimo tu zopet enkrat, kako so skupaj korakali Hrvati in Slovenci, ne da bi izdali domovino, temveč da bi rešili domovino, za katero cesarski dvor ni imel razuma, in ki bi bila sicer podlegla turški sili. Vodili so jih pri tem najčistejši nagibi.

A sreča tudi tedaj ni bila mila Jugoslovonom. Po dolgotrajnih pogajanjih je sporčil Ludovik XIV. zaveznikom, da jim ne more pomagati ter da se mora ločiti od njih za vedno. Petru Zrinskemu pa je bilo na tem, da na vsak način doseže svoj cilj v blagor

srednem dotik z Rumuni Češke čete, ki so v smeri proti izlivu reke Unga nekoliko kilometrov napredovale, smo odbili. V ostalem so Čehi samo v neposredni okolici Ungvara proti občini Zerdarna, ki so jo zavzeli. Med češkimi četami se širi komunizem.

Preiskava pri graških komunistih. LDU Gradec, 24. aprila. (DunKU.) Mestna policija je s sodelovanjem žandarmerije in narodne brambe danes predpolno izvršila v tajništvu komunistične stranke in v stanovanjih posameznih vodij bišne preiskave in zaplenila letake in obširno korespondenco osobito z ogrskimi somišljeniki. Vsled izida teh preiskav je bilo več pristavev komunistične stranke, med njimi vodji M. resch in Brodnig, aretiranih in izročenih kazenski sodišču. Obe tajništvi komunistov so oblastveno zaprli. Neprestano agitatorično delovanje tukajšnjih komunistov ter vedno večje prihajanje in javno nastopanje tujih, osobito ogrskih komunistov je povzročilo v prebivalstvu nemir in strah, da bi nadaljnje dopuščanje delovanja komunistov utegnulo dovesti do prevrata sedanje državne oblike.

V slavo Zrinjskega in Frankopana

kojih zemeljski ostanki se pripeljejo v nedeljo, dne 27. aprila 1919 ob 5. uri popoldne iz Dunajskega Novega mesta skozi Maribor v Zagreb, predimo tema 2 jugoslovanskima mučnikoma mariborski in obmejni Slovenci slavnostni pozdrav s sledečim vsporedom:

I. Ob prihodu vlaka v Maribor v nedeljo, dne 27. aprila 1919 ob 5. uri popoldne:

1. Pozdravna salva topov.
2. Sprejem na glavnem kolodvoru:
 - a) Koračnica „U boj“ iz opere Zrinjski (svira voj. g. dba);
 - b) žalostinka (izvaja moški zbor pod vodstvom g. sodnega svetnika Oskara Dev-a);
 - c) Frankopanka (izvaja voj. godba);
 - d) slavnostni govor g. generala Maistra;
 - e) poklonitev vencev raznih korporacij in društev;
 - f) mrtvaške molitve (opravlja prevzvišeni g. knežsko dr. Mihael Napotnik z venko svečanostno asistenco);
 - g) častni strelni pozdrav častnih oddelkov karlovačkega, 26. srbskega in mariborskega pešpolka;
 - h) narodna himna „Lepa naša domovina“ in srbska himna (izvaja voj. godba).

II. Ob odhodu vlaka iz Maribora v ponedeljek, dne 28. aprila 1919 ob 8. uri zjutraj:

1. Poslovilni govor (govori g. dr. Medved)
2. Častna salva častnih oddelkov karlovačkega, 26. srbskega in mariborskega pešpolka.
3. a) Slovenska himna „Napreč“;
b) srbska himna;
c) narodna himna „Lepa naša domovina“ (izvaja voj. godba).
4. Poslovilni pozdrav topov.

Obmejni Slovenci in Slovenke!

Narodni ponos in ljubezen do bratov Hrvatov nas kliče, da izkažemo čast prvoborcema za skupno jugoslovansko narodno osvobodjenje, ki sta padla kot žitev največjih zatiralcev slovanstva.

Pridite vsi! Iz Maribora in bližnje okolice na mariborski glavni kolodvor, iz daljne okolice na bližnje postaje, mimo katerih pelje Zrinjsko-Frankopanski vlak. Razobesite povsod zastave, pridite kolikor mogoče v narodnih nošah in z narodnimi znaki. Narodna društva naj se udeležijo slovesnosti z zastavami. Prihod vlaka na pamezne postaje izven Maribora naj se po načrtu prihoda v Maribor ozir odhoda iz Maribora primeroma preračuna.

O Zrinjskem in Frankopanu predava v nedeljo, dne 27. t. m. ob 10 uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma g. prof. Pirc.

Dnevne novice.

Peter knez Zrinski potomec srbskega vladarja kneza Lazarja in srbskega despota Gjurgja Brankovića. Javnosti je morda neznano, da je na morišču v Dunajskem Novem mestu l. 1671 s knezom Petrom Zrinskim umrl tudi poslednji potomec srbskih dinastij Lazarevića in Brankovića, razen tega tudi poslednji potomec Nemanica, ker je po žilah Lazarjevih potomcev tekla kri Nemanicev po ženi Lazarjevi Milici, praunukinji Nemanicevega sina Vukana. Unuk kneza Lazarja, kosovskega viteza, od hčere Mare, poročene z Vukom Brankovićem je bil despot Gjurgj Branković (umrl 24./12. 1456). Unuk despota Gjurgja Brankovića od sina slepega despota Štefana in Angeline Arijanitove je bil despot Jovan Branković (umrl 10./12. 1502). Despot Jovan s soprogo Jeleno, hčerjo Štefana Jakšića, je imel dve hčeri, Marijo in Jeleno. Starejša hči Marija je poročila kneza Ferdinanda Frankopana (umrl 1527), s katerim je imela sina Štefana (umrl 1577) in hčer Katarino, poročeno s sigetskimi junakom Nikolajem Šubićem Zrinskim (umrl 1566). Unuka despota Jovana Brankovića je bila toraj soproga Nikole Šubića Sigetskega, njihovi praunuki pa brata Nikola (umrl l. 1666) in Peter (umrl 1671). Torej: hrvaško-srbska kri!

Nedeljska predstava „Graničarjev“ se mora zaradi prihoda hrvaških gostov, ki pridejo po zemeljske ostanke »Zrinjskega in Frankopana« preložiti na nedeljo dne 4. maja, ker se bo velika dvorana Narodnega doma porabila za njih sprejem. Plačane vstopnice veljalo za prihodnje predstavi.

Shod JDS se vrši v nedeljo 27. apr. po rani maši pri Sv. Marjeti o. P. — po večernicah v Jarenini. — V ponedeljek, 28. aprila ob ½ 8. uri zvečer v Frangešovi gostilni v Hočah. Na vseh shodih govori poslanec Voglar.

Ljudski shod JDS na Pobrežju je bil navzlic protigatitaciji zelo dobro obiskan. Balonova venka dvorana je bila polna zavednih pobreskih mož, ki so z velikim razumevanjem sledili govoru poslanca Voglarja, ki je temeljstveno govoril o vseh važnih vprašanjih. Po njegovem govoru se je razvila živahna debata, v katero so posegli navzoči kmetje in delavci. Ob živahnem ploskanju je zaključil g. Steržina to zanimivo zborovanje.

V proslavo polletnice zavzetja mesta Maribor se vrši dne 1. maja t. l. popoldan od 3. ure naprej ljudski koncert v veliki dvorani Narodnega doma, ob lepem vremenu na dvorišču. Vstop je dovoljen vsakemu proti vstopnini l. K. Čisti dobiček je namenjen akademskemu domu v Zagrebu. Na predvečer, t. j. 30. aprila, ob 8. zvečer pohod vojaške godbe po mestu. Drugi dan, t. j. 1. maja ob 6. zjutraj budnica, in ob 9. dop. vojaška maša na Glavnem trgu. Natančnejši spored se bo uradno objavil pravočasno.

Proslava 1. maja se bo vršila letos na posebno svečan način. Jugoslovanska demokratska stranka priredi ob 10. uri dop. v veliki dvorani Narodnega doma javen ljudski shod. Popoldne se vrši istotam ljudski koncert.

Na magistratu se še vedno blešči mnogo nemških napisov, ki bi se prav lahko odstranili. Vidi se še »Städtischer Eierverkauf« in mnogo drugih. Tudi na drugih javnih prostorih še zagledaš znake nekdanje sužnosti. Tako na obeh koncih Sodnijske ulice črnožolti stebri z napisom »Auto«. V teku pol leta bi že bil čas, da izginijo ta znamenja. Kaj si naj mislijo antantne komisije, ki prihajajo vedno v Maribor!

Nemške hujskarije. Marburgerca hujska dalje. Ko si ne upa naravnost, pa dela to zadnji čas prikrito potom namigavanj. Neki Rolf, ki se je gotovo slovenskega kruha preobjedel in ga tako grozno mče v Berlin ali vsaj na Dunaj, popisuje navidezno mariborske znamenitosti. Ni treba biti posebno brihtnemu, da uvidiš, koga misli z novim mostom, o katerem pravi, da je napihnen ko pav, neumno ponosen, brez ozira

na staro kulturo, pravzaprav nepotreben, in če tudi se dela zmagovestnega, je vendar v težkih skrbeh, da se stari most v smrtnem boju še enkrat vzdigne in tedaj gorje novemu mostu! — Mislimo, da so take hujskarije pri vsej naivnosti nepotrebne, ubogi Rolf pa se naj tolaži: das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit und neues Leben blüht aus den Ruinen.

Mariborski „Sokol“ naznanja, da je bilo treba prestaviti radi šolskega pouka telovadbo naraščaja in sicer deklškega na ponedeljek in četrtek od polpete do polšeste ure popoldan in deškega na sredo in soboto ob istem času. Tedaj se sprejemajo tudi nove prijave k telovadbi. Vhod v telovadnico meščanske šole v Reiserjevi ulici je v Elizabetini ulici št. 14 čez dvorišče.

K slavnosti prenosa kosti Zrinskega in Frankopana v domovino je pripravljalni odbor brzojavno povabil tudi Čeha in Poljake.

Imena naših polkov. V krogih jugoslovanskih dobrovoljcev se je rodila misel, da se ob priliki prenosa kosti Zrinskega in Frankopana v domovino imenuje eden izmed polkov z imenom teh narodnih mučnikov.

Novi dnevni čas na železnica. Vsled odredbe ministrstva za železnice št. 1834 z dne 10. aprila 1919 začno s l. majnikom t. l. železnice v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev šteti dnevni čas od 0—24.

Slanina. Okrajno glavarstvo ima na razpolago večjo množino prekajene in papricirane slanine. Prodaža se vrši v ponedeljek dne 28. t. m. od ½ 3. do 6. in v torek od 8.—12. v prodajalnici Viktringhofova ulica 11; cena je za kg K 24.—. Več ko dva kg se eni stranki ne odda.

Uboga hroma žena prosi usmiljena srca podpore. Darove sprejme upravništvo „Mariborskega delavca“.

Zadnje vesti.

Naša koroška fronta.

LDU. Ljubljana, 26. aprila. Ljubljanski dopisni urad poroča dne 26. t. m. ob 10. uri dopoldne iz uradnega vira: Dne 25. aprila opoldne so obstreljevali Nemci s puškami na naše postojanke pri Dulaš. Mi smo odgovarjali z ognjem. Nemška artiljerija je nato obstreljevala Kamen.

Poverjenišтво za Istro odpravljen.

LDU. Zagreb, 25. aprila. Današnje »Narodne novine« priobčujejo naredbo, s katero se v zmislu sklepa min. sveta odpravlja poverjenišтво za Istro in se odkažejo vsi posli, ki se tičejo Istre, banu.

V Celovcu vlada anarhija.

LDU. Celovec, 25. aprila. V Celovcu je zavlada popolna anarhija. V torek ponoči so nemški vojaki pred hotelom, v katerem je nastanjeno od nemško-avstrijske vlade oficijelno priznano zastopstvo SHS, priredili dve uri trajajočo hrupno demonstracijo ter opustošili vse hotelske prostore. V četrtek pa so pri belem dnevu trezni nemški vojaki vdrli v uradne prostore jugoslovanskega zastopnika, jih oropali in ves pisarniški material zmetali na cesto med druhal, ki je vsak komad sprejela z radostnim vrisom in vse, kar ji je prišlo pod roko, uničila in razbila. Obenem z uradnimi prostori so vojaški plenilci opustošili tudi pisarno slovenskega odvetnika dr. Müllerja. Kako zelo je podivjano nemško vojaštvo svojem vojaškemu svetu zrastle čez glavo, se je pokazalo, ko je moral celovski vojaški svet dva vojaka, ki ju je bil dal aretirati na zahtevo združenega moštva, takoj zopet izpustiti na svobodo. Vsled plenitve in razdejanja nastala škoda se doslej ni dala preценiti.

Jadransko vprašanje.

LDU. Frankfurt, 25. aprila. (ČTU.) Iz Geneve poročajo: Italijanski tiskovni urad naznanja, da je min. predsednik Orlando v odgovoru na Wilsonovo izjavo objavil protizjavo, ki zavrača proglas na italijansko vladu in izjavlja, da se poiskus spraviti italijanski narod v opozicijo proti italijanski vladi ne bo posrečil. Izjava povdarja, da je nepravilen način, kako predsednik Wilson v svoji poslanici uporablja svoja načela za italijanske zahteve. Reka mora dobiti pravico do samoodločbe in Italija ne bo nikdar dopustila, da se Reka odtrga od Istre.

Italija sklene posebno mirovno pogodbo?

LDU. Dunaj, 24. aprila. (ČTU.) »Neue Freie Presse« piše: Ako se izkaže, da so vesti o odpotovanju italijanskih delegatov iz Pariza resnične, bo, kakor trdijo italijanski krogi, posledica tega, da mirovna pogodba ne bo sklenjena kolektivno, marveč da bo Italija sklenila s svojimi protivniki separatno pogodbo.

Izpred sodišča.

Tatvine. Marija Murk je služila pri Ferdinandu Korperju v Forminu. Ukradla mu je iz zaklenjene shrambe več masti, vina, žganja, 3 piščance, tudi 10 kron denarja. Franc Stumberger ji je pa napravil ključ k shrambi. Vsled tega je bila Marija Murk kaznovana na 4 tedna ječe, Franc Stumberger pa na 1 teden ječe. — Anton Kovačič in Rudolf Zemljč iz Štajngore sta oktobra meseca 1918 ukradla Francetu Skerlecu 4 kure in 4 piščance, 20. oktobra 1918 Martinu Erhartiču dve gosi in 13. decembra 1918 Avgustinu Mankotu nekaj lesa. Zemljč je dobil zaradi tega 2 meseca težke ječe, poostrene s trdim ležiščem vsakih 14 dni, Kovačič pa 2 meseca težke ječe, poostrene s trdim ležiščem vsakih 14 dni in s temnico. — Matevž Luci je ukradel 18. januarja t. l. Tereziji Medic na poti iz Središča v Oreš 90 kron, dne 28. marca pa je skušal v Ormožu Alojzija Kolariča prepričati, da bi zaradi te tatvine po krivem pričal. Obsojen je bil na 2 meseca težke ječe.

Trgovski akademik

išče z 15. f. m. ali pa 1. majem sobo z prehrano. Cenjene ponudbe z navedbo plače pod »Invalid 20« na upravnistvo.

Trgovski akademik

poučuje slovenščine, nemško in slovensko stenografijo. Cenjene ponudbe pod »K 1'60 za uro« na upravn.

Železne zložljive

vrtni stole

se prodaja v večji množini v Ljubljani, Kolo-dvorska ul. 31 (gostilna). 3—3

Pisalni stroji

se kupi. Cenjene ponudbe pod »Stroj« na anonimno ekspedicojo Al. Matelitz, Ljubljana, Kongresni trg 81.

RAZGLAS

glede klasifikacije konj za leto 1919.

Glasom naredbe deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani z dne 21. februarja 1919, št. 382, se vrši klasifikacija konj za mesto Maribor in sicer: V ponedeljek, dne 28. aprila 1919 za I. in II. okraj;

v torek, dne 29. aprila 1919 za III., IV. in V. okraj;

v sredo, dne 30. aprila 1919 za ostale in vojaške konje.

Kraj klasifikacije je živinsko sejmišče pri klavnici.

Komisija posluje vsak dan točno ob 8. uri zjutraj in ob 2. uri popoldne.

Kdor svojih konj ne pripelje pravočasno, kaznuje se v smislu naredbe z globo do K 5000— ali z zaporom do treh mesecev.

Mestni magistrat Maribor, dne 22. aprila 1919.

Vladni komisar:

Dr. Pfeifer, I. r.

M. Letonja, Maribor

Tegetthoffova cesta 23

Zaloga galanterije, igrače, razne steklenice, razglednice velikonočne, mariborske in druge, narodne znake. Na debelo in drobno.

Priporočam čnj. občinstvu svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur, velika izbira v zlatini in srebrnini, popravila različnih ur in gramofonov izvršujem dobro in po nizkih cenah.

Lovrenc Stojec, urar, Maribor

Tegetthoffova cesta št. 30.

Čaj
Pecilni prašek
Vanilin sladkor
Pravi škrob

Samo na debelo!
in drugo blago priporoča domače podjetje 10—5

Adria = Izdelki

(Filip Šibenik)

Ljubljana, Gosposka ul. 16

J. Božič

Maribor, Tegetthoffova cesta 34

Modni atelije za gospe in gospode. Naročila po meri se solidno in točno izvrše. Vojaške uniforme se izgotovijo v najkrajšem času.

Zaloga vsakovrstnih oblek za moške in dečke, kakor tudi vojaške čepice ter epolete.

Slugo

sprejme takoj okrajno glavarstvo. Pogoji se zvedo v glavarstvu, I. nadstr., soba št. 14.

Somišljeniki!

Zahtevajte po vsih gostilnah, kavarnah in brivnicah „Mariborskega delavca“!

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila

barva vedno vsakovrstno blago
čisti obleke
pere vsakovrstno perilo, po katero pošlje brezplačno na dom
svetlolika ovratnike, zapestnice, srajce.

Jos. Reich
Ljubljana

Tovarna: Poljanski nasip števil. 4
Podružnica: Šelenburgova ul. št. 3

Podpisujte drž. posojilo!

Ministrstvo za finance v Belgradu je razpisalo dvesto milijonsko državno posojilo. Ker ravno sedaj primanjkuje prilike za plodonosno nalaganje denarja, bo ta razpis gotovo mnogim dobrodošla prilika, da varno in dobičkonosno naloži svojo gotovino. Denar je v državnem posojilu popolnoma varno naložen, ker za posojilo jamči cela država, ki ima že sedaj take predpogoje za gospodarski razvoj, da ji zavidajo sosedi. Kdor podpiše državno posojilo, koristi ne samo državi, ampak tudi samemu sebi, ker s tem pripomore k temu, da se država hitreje in dobro uredi, da more v težavnih dnevih snovanja in pretvarjanja zadostiti vsaj najnujnejšim potrebam in ustvariti temelje za bodoče blagostanje vsakega posameznika.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Mariboru

Delniška glavica 15.000.000 K

CENTRALA V LJUBLJANI

Poslovalnica avstrijske razredne loterije

Rezervni fond nad 4.000.000 K

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice, tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Rentni davek plača banka sama. Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd., eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive. Daje trgovske kredite pod ugodnimi pogoji in predlume na vrednostne papirje in blago. Izvršuje borzna naročila najkulantnije.

Izdaja: Tiskovna zadruga.

Odgovorni urednik: Fr. Voglar.

Tiskarna: Karl Rabitsch v Mariboru.